

Derimod rummer denne Dødsmaade et religiøst Raffinement, der omgiver den med stor Rædsel i Kineserens Øjne. Da nemlig den Afdødes Aand maa genopstaa i det andet Liv i nøjagtig samme Skikkelse, som Legemet havde i Dødsøjeblikket, vil Aanden efter Ling Tsché præsentere sig i Aandeverdenen som en uformelig Klump af Smaastykker og uden Hoved, og ved almindelig Halshugning uden Udstilling af Hovedet er der derfor altid en Skomager tilstede for straks efter Eksekutionen at sy Hoved og Krop sammen for at raade Bød paa en saadan Kalamitet.

Fangen udviste til det sidste stort Mod og Selvbeherkelse, og kun en sagte Klagelyd undslap ham under Døds kampen. Naar man betænker, hvad denne simple Mand udstod af Kvaler for at redde sin Familie for Undergang, staar man fuld af Beundring overfor et Heltemod, der bunder i Kineserens dybt rodfæstede Familiefølelse, sikkert den stærkeste og dybeste af alle Kineserens Følelser; men det bør ikke lades ude af Betragtning, at en egoistisk-religiøs Tanke sikkert ogsaa har været medvirkende. Ved Kastration af hans Descendens vilde nemlig hans Aand engang blive berøvet Efterslægtens Bønner og Ofringer og hans Tilstand i det andet Liv blive mere ulykkelig, og det viser sig da ogsaa i Kina, at Religionen her som andre Steder er en saare stærk Magt, der overvinder Smerte og Død.

Om et Fængselsmuseum.

Af Johan Grove.

I Beretningen om Straffeanstalterne i Danmark for 1891—92 findes første Gang omtalt den saakaldte »historiske Samling« ved Straffeanstalten paa Christianshavn med den Oplysning, at i det nævnte Finantsaar endel ældre Arbejdsredskaber, Strafferekvisitter etc. samt en fuldstændig Samling af de siden Fotograferingens Indførelse i Anstalten tagne Fangefotografier, ordnede efter Forbrydelsens Art, endel Prospekter af Straffeanstalter osv. var blevne samlede og opstillede i et ledigt Lokale. Det var den daværende, senere afdøde Inspektør ved Straffeanstalten *M. S. J. From*, der havde foranlediget Samlingens Tilvejebringelse og Opstilling. Saavidt mig bekendt, var det en Oprømning til Bortsalg af gamle Væve og lignende fra Anstaltens Fortid som Mandfængsel, der gav ham Anledning til dette Skridt, idet han fandt, at der til Belysning af Straffeanstaltens Historie burde bevares ialfald enkelte Stykker, mindst et af hver Slags, saaledes at kun Doubletter bortsolgtes. Foruden Arbejdsredskaberne blev, som anført, Strafferekvisitter og andre karakteristiske Sager tagne med, og dermed var Tanken om et Fængselsmuseum for denne Straffeanstalts Vedkommende traadt ud i Livet, om end i meget beskedent Format.

Det varede dog ikke længe, inden den lille Samling fik Bud til et større Publikum; thi allerede paa den i Sommeren 1893 af Foreningerne »Fremtiden« og Industriforeningen i

Kjøbenhavn arrangerede Udstilling »Fra 48« gav ogsaa Straffeanstalten paa Christianshavn Møde med en Række Numre fra Samlingen (se Katalog over den nævnte Udstilling. 2. Opl. No. 666—675). At Samlingens Existens virkelig herved var bleven kendt af en videre Kreds, fik jeg, da jeg et Par Aar efter var bleven ansat ved Straffeanstalten, et Bevis paa. En Dag indfandt sig nemlig en Kunstner, der for Roms Forlag skulde illustrere en Afhandling om Husflidsredskaber, troer jeg, og bad om Tilladelse til at aftegne en Skotrok i Anstaltens Samling, der havde været udstillet ved hin Lejlighed, da det var det eneste bekendte Exemplar i Kjøbenhavn, ja, maaske i hele Landet. I sin Tid var Skotrokken, en stor Rok, der ikke trædes, men benyttes omtrent som Rebslagerhjulet, gaaet ud af Kurs blandt Almuen, fordi den snurrede saa flittig i Tugthuset, og nu var den derfor udenfor dette helt forsvundet, mente Kunstneren. At Skotrokken stadig blev anvendt paa Færøerne, gik først flere Aar senere op for Kjøbenhavnernes Bevidsthed ved Kaptejn Daniel Bruuns Udstilling af Samlinger fra disse Øer, bestemte for Verdensudstillingen i Paris 1900. Afdøde Inspektør From demonstrerede imidlertid den Dag for Tegneren og mig, hvorledes Rokken var bleven anvendt, hvad han fra sin Barndom var vidende om.

Ret kendt var Samlingen altsaa bleven, trods dens Gemested bag Fængslets Mure; men hvad Udvidelser angik, var der næppe paa det Tidspunkt foretaget synderlig ud over den første Indsamling og Ordning. Ialfald melder de officielle Beretninger for de følgende Aar intet derom. Da imidlertid Tanken med denne Samling forekom mig naturlig og udviklingsdygtig, gav jeg mig, efter ovennævnte Inspektør Froms Død, til at foretage nøje Eftersyn rundt om i det store gamle Bygningskomplex, med de mange Loftsrum, Rum under Trapper osv., for at komme paa det Rene med; om der ikke fandtes flere Sager fra ældre Tid, som kunde og burde indlemmes i Samlingen. Hertil blev jeg stærkt opmuntret af den nuværende Inspektør V. From, der yder-

ligere fremsatte den Tanke, at der i Samlingen skulde indordnes en systematisk Afdeling for Sager, der var konfiskerede fra Fanger, som gjorde sig skyldige i Disciplinærforseelser, enten det drejede sig om Forsøg paa Korrespondance med Medfanger, eller Talen var om Misbrug af Arbejdsmateriale, Besiddelse af ureglementerede Genstande osv., alt for derigennem at illustrere, navnlig til Vejledning for Opsynspersonalet, hvad der var utilladeligt, og hvad Fangerne kunde finde paa at anvende og omdanne i slige Øjemed. Tillige skulde Bestræbelserne med Hensyn til Samlingen gaa ud paa fyldigere Oplysninger paa Sedler ved de Genstande, der paakrævede sadanne, og for hvilke de kunde tilvejebringes.

I Beretningerne vedrørende Straffeanstalterne i Danmark for Aarene 1895—96, 1898—99, 1899—1900, 1903—04 og 1905—06 er der gjort Rede for, hvad det efterhaanden lykkedes at forøge Samlingen med.

Alt i sin første Skikkelse indeholdt den adskilligt, som virkelig gav den historisk Kolorit i sagkyndige Fængselsmænds Øjne. Der var saaledes et smukt forsiret Pottemaal i Malm med Indskriften »Børnehuusits Original Potte. C. V. 1684.« og nogle udrangerede Alterssager af Tin, hvoriblandt et Bæger var betegnet som »Børnehusets Kalch og Disch till Cureer-stuen 1700« og altsaa var blevet anskaffet til Anstaltens Sygehus ved den Tid, da Anthon de Paw fra Altona ledede Fabrikationen af fint Klæde i Børnehuset, og da en stor ny Bygning opførtes mod Sct. Annæ Gade. Nogle Kobberlysestager (en dobbelt og to enkelte) bar Paategningen »givet af Dr. Ralff 1809«, og et Par Sprøjteskilte i Messing med Mærkerne »Tuglhusets private Sprøyte No. 2« og »No. 8« satte uvilkaarlig Tanken i Svingning henimod den store Katastrofe i 1817, da den statelige, med et Spir prydede Hovedbygning ud mod Torvet blev et Offer for Fangernes Mytteri og Ildspaesættelse. Af nyere Dato var et stort indrammet Mønster til Vævning i Damask, forestillende den hellige Nadvere og med Paaskrift »skænket Straffeanstalten

af M. L. Bech 1864«. Det var en afdød Mester ved Anstalten, der havde været Giver af samme, og et Par Alterduge, vævede efter Mønsteret under hans eget Tilsyn, laa ved Siden af.

Nu bragte Eftersøgningerne i alle Rum og Gemmer mere af samme Art for Dagen. I en gammel Pult i Kassererkontoret stødte man saaledes bl. a. paa Anstaltens ældste bevarede Signet, hvorpaa var indgraveret en Kvinde-skikkelse i antik Dragt med tre Børn, som hun beskærmer, idet de dels bæres af hende, dels klynger sig til hende. Signetet bar Aarstallet 1697, just det Aar, da Etienne de la Fosses letsindige Ledelse af Børnehuset ophørte, og da der tiltraadte en ny Direktion paa 7 Medlemmer, hvoriblandt Gehejmerraad Moth og Biskop Henrik Bornemann. I en Skabsskuffe paa Husjomfruens Lagerrum viste sig bevaret et gammelt Alterklæde og forskelligt gammelt Kristentøj, i Fløjlsbrokade, kantet med gyldne Agramaner, eller i Broderi, foret med Silke, som havde været benyttet ved Daab af Kvindefangers Børn i fordums Tid og vel hidrørte fra milde Gaver til Anstalten. I Hjørnet af et Trapperum fandtes hængende et Par snurrige gamle Brandlygter med Hornruder, og saaledes dukkede snart et, snart et andet Minde fra Anstaltens Fortid frem, stundom knyttede til Begivenheder udenfor Anstalten, som Udkastet til en Skærm med Motiver fra Corvetten »Galathea«s bekendte Jordomsejling, der i sin Tid sagtens var bleven vævet af Fangerne. Selvfølgelig samledes ogsaa Prøver paa tidligere Tidens Fangemadkar, Celleinventar m. m., f. Ex. en Tavle med Angivelsen »Stuetur har —«, der var et Minde om den Tid, da paa en Fællesstue 1 eller 2 relativt paalidelige Fanger blev udlagne til at bistaa ved Tilsynet med Medfangerne, eller en i Glas og Ramme anbragt »Fortegnelse over Inventar til den militære Vagt i den mandlige Søkvæsthus Fangebygning 1843«, Stempler fra Frederik den Sjettes Tid og senere, gamle Fangemunderinger, Dele af gamle Opsynsuniformer osv.

Samtidig øgedes lidt efter lidt den paabegyndte syste-

matiske Afdeling for Sager, der var konfiskerede fra Fanger. Blandt Exemplerne paa ureglementeret Korrespondance blev et af de mærkeligste et af Tømrere, der arbejdede ved Restaureringen af Taarnet paa Vor Frelzers Kirke, foretaget Forsøg paa at sætte sig i Forbindelse med en Kvindefange, der som Patient opholdt sig i Straffeanstaltens Sygehusgaard. Paa løsrevne smaa Blyplader indridsedes Hilsener og Spørgsmaal til hende, og trods Afstanden gjorde Taarnets Højde det muligt at slynge dem ind i Anstaltens Gaard, hvor Fangen besvarede et Spørgsmaal om hendes Løsladelsesdag ved Fagter i Luften. Ved, at en af Pladerne paa sin Fart knuste en Rude i Fængselslægens Kontor, blev denne Trafik hurtig opdaget og standset. Som Misbrug af Arbejdsmateriale optraadte bl. a. Dukker, som Fanger havde forfærdiget enten af Tøj og Fileregarn med Paryk af Sytraad eller af Papir med Paryk af optrevlet Sejlgarn. Blandt andre højst ureglementerede Genstande kan nævnes en, forresten overmaade nydelig og jevnt forarbejdet, Antimakassar, som en syg Fange, der laa med Valbandage, hæklede af Vattet, som hun flettede til Traad, ved Hjælp af en Sikkerhedsnaal fra Bandagen, som hun omdannede til Hæklenaal. Et paa Anstalten anbragt, nu fjernet, Telefonstativ gav Anledning til, at Fanger af nedfaldne Stumper Telefontraad fabrikerede sig Haarnaale eller primitive Broscher etc. Andre Grupper indenfor denne Afdeling omfattede endelig Forsøg paa Bestikkelse og Selvmordsforsøg, hvoriblandt enkelte højst ejendommelige.

Det stod imidlertid saavel Inspektør V. From som mig klart, at man ved Samlingens Forøgelse ikke skulde begrænse sig til, hvad der kunde findes indenfor Anstaltens egne Mure. Denne c. 250 Aar gamle Institution, der kunde kaldes Moderanstalten for Landets andre Straffeanstalter, og som havde sin indholdsrige og stærkt afvexlende Historie, maatte jo formodes at have sat Spor ikke blot i Literaturen, men ogsaa i Kunsten ved Portræt gengivelser af Personer, knyttede til Fængslet, eller ved Afbildninger af dets

Bygninger. Det lykkedes da ogsaa ved Efterforskninger hos Bog- og Kunstantikvarer i Kjøbenhavn og ved at have Opmærksomheden nøje henvendt paa Kataloger over Billedsamlinger, der kom paa Auktionsbordet, at tilvejebringe dels endel Portræter af tidligere Direktører og Præster ved Straffeanstalten eller af Personer, der, som Stifterinden af det til Anstalten knyttede »Gernerske Legat«, Enkefrue Charlotte Sophie Gerner, f. Rasch (1736—1808), og hendes Ægtefælle Kommandørkaptejn, Fabrikmester Henrik Gerner (1741—1787), paa anden Vis havde gjort sig fortjente af Anstalten, dels en vistnok fuldstændig Samling af Billeder, mest Kobberstik, af det gamle Tugthus og dets Omgivelser før og efter Branden i 1817. Et af disse, et Lithografi fra Carl Otto's lith. Institut efter et Maleri i Premierlieutenant Agerholms Samling, der forestillede Straffeanstalten i 1840 ud mod Overgaden, havde ganske særlig Interesse. Paa dette ses nemlig et Hjørne af Facadebygningen mod Torvet, der endnu da laa i Ruiner efter Branden, og som støder op til en lille Gaard, hvor den kommanderende Officer ved Militærvagten helst opholdt sig, efter hvad jeg har hørt af afdøde Kaptejn Magius, som hyppigere, end han skøttede om, fik denne Vagttjeneste. Gaarden adskiller paa Billedet Facadebygningen fra den nuværende Tugthusbygningens Sidefløj, og dette er ganske overensstemmende med den i Anstaltens Arkiv opbevarede, smukt tegnede Plan af Meyer fra August 1814, aftrykt i Stuckenberg's »Fængselsvæsenet i Danmark 1742—1839«. Derimod er det i Stuckenberg's »Fængselsvæsenet i Danmark 1550—1741« pg. 164 fejlagtig antaget, at den nuværende Tugthusbygning er identisk med den afbrændte Facadebygning, hvilken Fejl senere er berigtiget i Inspektør Froms Skildring af Christianshavns Straffeanstalt i »De centrale Strafanstalter i Norden ved Aar 1900«, Bilag til nærværende Tidsskrift, pg. 67, Noten. Ved Straffeanstaltens Genopførelse og Ombygning blev Sidebygningen, der ses paa hint Lithografi, indbygget i den nuværende første Cellebygning mod Overgaden, regnet fra Torvet, og navn-

lig mod Gaardssiden skelnes stadig, trods Cementpuksen her, Bygningens ældre Del meget tydelig fra den nyere Tilbygning, overensstemmende med Lithografiet.

En uventet, meget interessant Forøgelse udefra fik Samlingen i Aaret 1908 ved Gave. Arvingerne efter tidligere Lektor ved Sorø Akademi, Pastor V. Rothe, skænkede nemlig dertil et Bæger af Pap, Silke og Sejlgarn, forfærdiget i Fængslet til nævnte Lektor Rothe af den i 1856 benaadede Rasphusfange Hans Hansen, der var Forbilledet for Christian Wilsters bekendte Digt »Den Undvegne« og senere for Skriver-Hans i Hostrups »Eventyr paa Fodrejsen«. Bægeret findes afbildet og beskrevet, med Redegørelse for dets Historie, i »Illustreret Tidende« 49. Bind No. 13 og endnu udførligere omtalt af Pastor R. P. Rasmussen i hans Afhandling »Vilhelm Rothe. Et Omrids af hans Liv og hans Forfatterskab«.

Ogsaa andre af Samlingens Erhvervelser har været omtalte og afbildede i Tidsskriftliteraturen. I en Artikel af nuværende Fængselsinspektør Adolf Goos i »Frem«, 8. Aarg. No. 9, om »disciplinære Forseelser blandt Fanger og deres Arbejder« kan man se Billeder og Skildringer af det ovennævnte Hæklearbejde, Dukkerne, en Slangering af Telefontraad m. m. Og i »Hver 8. Dag«, 4. Aarg. No. 28, har Dr. polit. Frantz Pio i en Artikel om Kvindefængslet paa Christianshavn fortalt endel ogsaa om den historiske Samling og vedføjede Afbildninger af Pottemaalet fra Chr. den Femtes Tid, det ældste Signet og en Gribesax, der har sin Plads mellem Strafferekvisitterne. Sidstnævnte Forfatters Fantasi fører ham rigtignok ikke saa lidt paa Vildspor, hvor han omtaler Anstaltens Installation i den fra Falk Lykke erhvervede Gaard paa Christianshavn. Denne Gaard skildres i Falk Lykkes Eje som et Slags Selskabscentrum for Datidens Kjøbenhavn, hvor Salene genlød af Bægerklang og fejedes af Fløjls og Silkes, som effektiv Modsatning til den kommende Elendighed, da Gaarden blev til Fængsel. Den historiske Virkelighed fortæller imidlertid no-

get ganske andet. At Gaarden tilhørte Falk Lykke (ikke, som Fællesfangerne den Dag idag fortæller hinanden efter en gammel romantisk Tradition, Kaj Lykke), er rigtigt nok, idet nævnte Adelsmand af Christian den Fjerde fik Grunden skænket paa samme Betingelse som andre Stormænd og Rigmænd, at den inden en vis Frist skulde bebygges, fordi Kongen vilde fremme Christianshavns Væxt. Paa en Plan fra 1619 ses, ifølge Meddelelse til mig fra Arkivsekretær G. L. Grove, den Falk Lykke tilskødede Grund afsat mod »Offuergaden« som Midtergrund mellem en lige saa stor Grund, tilhørende Steen Villumsen, ved Hjørnet mod Torvet, og en atter lige saa stor Grund, tilhørende Søren Bøge, ved Hjørnet mod »St. Annæ Offuergade«. Falk Lykke maa imidlertid senere have erhvervet de to andre Grunde, altsaa være blevet Indehaver af hele Straffeanstaltens nuværende Grund mod Overgaden. I en Synsforretning af 27. Juli 1635, der omtales i O. Niensens »Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse«, fjerde Del, pg. 257, nævnes nemlig »fra S. Annegade og til Torvet 3 Pladser, tilhøre velb. Falk Lykke«; men der tilføjes rigtignok »og er intet uden et lidet Hus paabygget og ellers intet indhegnet«. Anden Bebyggelse kom der heller ikke, før Grunden faldt tilbage til Kronen, jfr. ogsaa den af Stuckenberg omtalte Ordre fra Kongen af 1667 til, at der skal sættes to Skildvagter, »den ene for ved huset, den anden bag ved plankeværket«, hvilket saa vist ikke giver Billede af en herskabelig indrettet Gaard med Selskabssale.

Vilde det saaledes end falde vanskeligt nogetsteds paa Anstaltens Grund at finde Minder fra Falk Lykkes Tid, der kunde indlemmes i Samlingen som Aktstykker fra Fængslets allerførste Dage, er der endnu tilbage adskilligt af noget senere Dato, der ved en eventuel Nedlæggelse af den gamle Straffeanstalt burde blive Musæumsgenstande. Stuckenberg fortæller, hvorledes der paa et i 1769 fremsat Forslag af Inspektør Øest fire Aar senere indrettedes Bræddeafflukker paa Livsfangerens Loft til farlige Fanger, Mordere og andre, overfor hvilke man indtil da havde sikret sig ved om Natten.

at lænke dem til Sengen med Kæder. Paa Loftet over den nuværende Tugthusbygning findes endnu disse gamle, højst uhyggelige Soveceller, opslaaede af Brædder, paa Dørene betegnede ved Blikskilte med paamalede Bogstaver (J—U), med raat Træmmeværk foroven til eneste Ventilations- og Belysningsapparat og med kneben Plads til Brixen, hvis Mærker endnu ses. Det vilde ikke volde Vanskelighed at nedtage og atter i et Museumslokale opstille en saadan Celle, som kunde tale et fyndigt Sprog om Forskellen mellem Fangebehandlingen dengang og nu.

Ganske umuligt vil det vel desværre blive at skaffe til Samlingen et Exemplar af den ved Plakat af 31. August 1813 § 6, Kancelli Promemoria af 27. November s. A. for Anstaltens Funktionærer fastsatte Uniform. Den vilde ellers tage sig ud i Nutidens Øjne! Først lod den paa brun Kjole med grøn Krave og grønne Opslag, graa Benklæder og trekantet Hat samt Distinction af Sølvresser af forskellig Bredde (efter Stillingen). Senere skulde Krave og Opslag være af samme Farve som Kjolen, om end med en grøn Klædes Kant; men til Gengæld ombyttedes Sølvresserne med et efter Stillingen normeret Antal Guldsløjfer paa Krave og Opslag eller paa Kraven alene. Efter Sigende skal Uniformen sidst have været baaret af Inspektør Keller, som allersidste Gang, antagelig i Halvtredserne i forrige Aarhundrede, havde iført sig den til en Begravelse, men alt ved Knippelsbro fandt sig foranlediget af den Opsigt, han vakte, til at vende hjem og ombytte Uniformen med sorte Klæder.

Forsaavidt den her nævnte Samling skal begrænses til at omfatte, hvad der i snevrere eller videre Forstand vedrører Straffeanstalten paa Christianshavn, maa den, trods saadanne Huller og Mangler som antydet, i det Hele taget siges at have naaet sit foreløbige Maal; men slet saa trangt, skulde Linien for dens Fremtidsmuligheder ikke gerne trækkes. Det er for det første indlysende, at Samlingen kun kan faa fattige Kaar, saalænge den alene eksisterer som en tilfældig opstaaet Biting ved det gamle Fængsel. Dettes Byg-

ningskonto trækkes der saa store Vexler paa til den nødvendige Vedligeholdelse af det lidet tidssvarende Komplex, at der slet ikke kan blive Penge tilovers til saadan Luxus som Skabe eller Montrer til Samlingen, og dennes skrøbeligste Stykker gaar derfor en sikker Ødelæggelse imøde. Men dernæst rejser sig det Spørgsmaal, om der ikke ved de andre Straffeanstalter eller større kommunale Fængsler (de smaa maaske med) findes adskilligt, der naturlig horte hjemme i et fælles Fængselsmuseum. Utvivlsomt har Undvigelsesforsøg, disciplinære Forseelser og lignende ogsaa der sat Frugt i Sager, som man har fundet for kuriøse til at tilintetgøre, og som man derfor maaske har magasineret paa et eller andet Sted, hvor de imidlertid ikke kommer til deres Ret eller gør den Nytte, de kunde gøre, som instruktive Numre i en systematisk Samling. Det burde derfor tages under Overvejelse, om Tiden ikke er moden til at samle alt slikt i et saadant fælles Fængselsmuseum, til hvilket der maaske kunde findes Plads, naar et nyt, moderne indrettet Fængsel maatte komme til Opførelse.

Hovedlinierne for, hvad et saadant Museum skulde indeholde, og i hvilke Grupper dets Indhold rettest kunde ordnes, tegner sig nogenlunde tydelig i den ovenfor skildrede Samling ved Straffeanstalten paa Christianshavn. En historisk Afdeling maatte Musæet have, som omfattede Portræter af Personer, knyttede til Fængselsvæsenet her i Landet i svunden Tid, Billeder af gamle Fængsler og Straffeanstalter, Interiører fra saadanne, Grundrids og Planer over dem (Kopier, forsaavidt Originalerne ikke kunde erhverves), Funktionæruniformer og Fangedragter, Prøver paa gammelt Fængselsinventar, Strafferedskaber, Arbejdsredskaber, et passende Udvalg af Fangernes Arbejder og meget andet. Ved Siden af Fortidens simpleste Fangearbejder, som Værk-pilning med de dertil hørende plumpe Redskaber, kunde fine Damaskduge, skøn Kunstvævning eller fixe Damestraa-hatte finde Plads. Dødfødte Experimenter som et Hjul, paa hvilket der skulde flettes Spanskrørsbaand til at binde om

Kornneg i Høstens Tid, eller f. Ex. gammeldags Læster og Glaskugler til Skomagerbrug kunde tage sig helt lærerige ud som Modstykker til Produkter af den vellykkede Legetøjs-tilvirkning, der i den nyeste Nutid er indført i vor Fængsels-verden, men som næppe helt savner Sidestykker i de Snurre-piberier, som Stokhuslaver og Tugthusfanger i ældre Tid kunde forarbejde paa egen Risiko og til egen Fordel.

Som Supplement til en saadan historisk Afdeling burde Musæet endvidere indeholde Billeder og Planer m. m. fra udenlandske Fængsler, Fotografier efter Udlandets Fange-dragter, Fængselsinventar osv., til lærerig Sammenligning.

Kopier af interessante og oplysende Fangebreve (eventuelt med Kommentarer) kunde ogsaa finde Plads i Samlingen ved Siden af de Fangebreve, der af den ene eller anden Grund konfiskeredes og fandtes tjenlige til Opbevaring.

Endelig maatte naturligvis mindst af alt Afdelingen for Genstande, vedrørende Disciplinærforseelser, savnes. Som Fangebehandlingen fremtræder her i Landet i vor Tid, er der sørget for, at Fangen ikke lider Nød, hvad Forplejning, Beklædning, Opvarmning, Husning etc. angaar, for ikke at tale om den ganske mangesidige aandelige Paavirkning, som hører med til Systemet. Kun for Disciplinens Vedkom-mende, som den indskærpes Fangerne gennem Reglementer og Dagsordener, holdes Kravet, og bør det holdes, ufra-vigelig fast, for at Fangen just derigennem kan faa sin defekte Moral helet, sin vaklende Villie afstivet. Det bliver til en Kamp gennem tilsyneladende Bagateller mellem Fæng-selsmanden og Fangen for at tvinge den sidstnævnte til Lydighed og Orden, og en Samling af Fangernes, tidt saare skarpsindige, Forsøg paa at smutte udenom Reglerne og narre deres Foresatte vil kunne være af stor Betydning som Led i Fængselsfunktionærers, navnlig Opsynspersonalets Ud-dannelse. Det gælder ikke blot saadanne Narrestreger, som at f. Ex. smaa Metalbeslag til Kjolefjedre istedetfor at an-vendes efter Bestemmelsen bankes sammen til Symboler paa »Tro, Haab og Kærlighed«, eller at Papirstumper ved en

sindrig Tilklipping omdannes til Spaakort. Nej, der kunde sikkert fremskaffes ganske anderledes illustrerende Exempler paa, hvad en Opsynsbetjent maa være paa sin Post overfor i det daglige Liv mellem Fangerne. Paa et Stadium, hvor Systemet endnu nægter Fangen Adkomst til et Spejl, vil maaske et lille, tilfældig fundet, Laag fra en Blikdaase kunne udfylde Savnet for Fangen og bringe ham eller hende den kildrende Følelse af at have narret Opsynet. Et lille Stykke Bly, syet ind i en Tøffelsaal, kan bruges til en absolut forbudt og maaske meget farlig Brevvexling med Medfanger. Der vilde, kort sagt, ikke mangle Stof til en saadan Afdeling, og den vilde utvivlsomt gøre megen Nytte.

Selvfølgelig maatte et dansk Fængselsmuseum som det her foreslaaede ikke drive Konkurrence med det i Kjøbenhavn alt bestaaende, endnu riglignok ikke synderlig omfattende Kriminalmuseum. Dette, der, som bekendt, kun er faa Aar gammelt, sorterer under Opdagelsespolitiet og har sin Plads paa Domhuset paa Nytorv, hvor det efter Omstændighederne er blevet særdeles tiltalende ordnet. Det bør imidlertid kun omfatte alt, hvad der vedrører Forbrydelsen selv og Forbrydelsens Eftersporing, hvorimod det bliver Fængselsmuseets Sag at belyse Straffuldbyrdelsen. Saa snart Dommen er fældet og Forbryderen afgivet til Straf, hører han Fængselsmuseet til, ikke Kriminalmuseet, og skulde et af de to Musæer tilfældig erhverve Sager, der naturlig har hjemme i den anden Samling, bør en Udvexling af de paagældende Stykker finde Sted. Spørgsmaalet om Regler for Adgang til det ene eller det andet Museum skal jeg ikke komme ind paa, da saadant sikkert vilde give sig af sig selv, naar først Musæerne begge var der.

Skulde et dansk Fængselsmuseum blive til Virkelighed paa det alt foreliggende Grundlag, vilde det være meget ønskeligt, om ogsaa de andre nordiske Lande fik Lyst til at tage en lignende Tanke op og gennemføre den. Trods det nationale Slægtskab og en i det Store og Hele fælles Kulturudvikling har jo de nordiske Folk uimodsigelig hvert

sine Ejendommeligheder, der præger sig ogsaa paa et Omraade som Fængselsvæsenet. Vi kan lære af hinanden paa saare mange af Livets Felter, og jeg kan godt tænke mig mere end eet Punkt, hvor selv en efter sin Karakter saa begrænset Institution som et Fængselsmusæum vilde kunne give nyttige Vink, ja, ogsaa tankevækkende Impulser til Standsfæller, først og fremmest blandt Brødrefolkene.

Dog, dette falder jo foreløbig i høj Grad ind under Begrebet Fremtidsmusik. Den for det danske Fængselsvæsen foreliggende Opgave, som der her er peget paa, vil forhaabentlig staa for Tur til at blive løst først, og helst saa snart som muligt. Der er i Virkeligheden Fare ved at vente længere, ikke blot, fordi det alt Indsamlede delvis er udsat for Undergang, men ogsaa, fordi det, saa at sige for hver Dag, der gaar, bliver vanskeligere at indsamle, hvad der endnu maatte kunne erhverves. Først, naar officiel Karakter og Støtte er givet til den alt eksisterende Begyndelse til et dansk Fængselsmusæum, vil Maalet kunne naas.